

RIINA
MARTINSON
Maa Elu

Paljuräägitud Amazonase metsapõlengud puudutavad meid siin Eestis peamiselt emotsioonide tasandil, küll aga saame omal nahal tunda tänavu Siberis miljonitel hektaritel möllanud kahjutule mõju.

Helsingi ülikooli juhtivteadur Kajar Köster, kelle igapäevatöö ongi metsapõlengute uurimine, tõdes, et mets on kogu aeg põlenud ja põleb ka tulevikus. Siiski on Amazonase piirkonnas toimuv märkimisväärne, sest Brasiilias ja seda ümbritsevate riikide vihmametsades ei esine isegi kuivaperioodil looduslikult sedavõrd palju põlenguid.

Satelliidipildi järgi on tänavu seal metsades olnud rohkem kui 100 000 põlengut, aga need kõik on pisikesed. „Amazonases on tegemist allepõllundusega ehk metsi raiutakse ja põletatakse põllumaa tekitamiseks. Mets on maha võetud, puud hunnikusse kuhjatud ja neid hunnikuid seal nüüd põletataksegi. Põlengu-pindala ise nii tohutu suur ei olegi,” seletas Köster ja lisas, et tegelikult oli kümme aastat tagasi olukord praegusest veelgi hullem ja põlengute arv küündis 500 000 juurde.

Brasiilia on maailma suurimaid veiselihaks eksportijaid ja kuskilt peavad need karjamaad tulema.

„Praegune president lubas võimule saades hakata majandust edendama ja seda poliitilist lubadust nüüd ellu viiaksegi,” märkis Köster. „Peamised põlengualad ongi just seal, kus soovitakse laiendada põllumajandusmaad. Algul lähevad alad karjamaaks, siis tõenäoliselt põllumaaks ja istanduseks, kus kasvatatakse monokultuure, nagu soja.”

KAS MÕJUTAB MEID?

Amazonase vihmametsi peetakse meie planeedi kopsudeks, kus hinnanguliselt toodetakse 20 protsenti planeedit hapnikust. Siiski ei tasu Kösteri kinnitustel karta, et suure osa vihmametsa mahapõletamise järel planeedit hapnik otsa saaks ja meil midagi hingata poleks.

„Tegelikult seisneb nende tulekahjude peamine mõju selles, kui suurt kahju tehakse loodusele ja looduslikule mitmekesisusele, sest juba kord põllumaaks raadatud vihmametsa rikkalik liigiline ja ökoloogiline mitmekesisus ei taastu suure tõenäosusega mitte kunagi,” rääkis Köster. „Kliimamuutuste seisukohalt on aga oluline, kui palju süsinikku nende põlengute käigus vabastatakse. Süsinik ongi põhiline, millest kliimamuutuste juures räägitakse.”

Vihmametsas toimuvad kõik protsessid väga kiiresti: puud kasvavad ruttu, seovad süsinikku kiiresti ja kui surevad, siis ka kōdunevad ehk vabastavad süsiniku kiiresti. Sellest hoolimata on kasvav vihmamets võrreldes põllumaaga märksa parem süsiniku reservuaar, sest mõned puuliigid võivad vihmametsa-

Amazonase vihmametsi raiutakse ja põletatakse põllumaa tekitamiseks.

Siberi metsapõlengud mõjutavad Eesti ilma

des kasvada sadu, isegi tuhat aastat ja siduda süsinikku kogu selle aja. Seotud süsinik on aga atmosfäärist eemaldatud ja kliimasoojenemise võrrandist väljas.

Suviste metsapõlengute ajal viibis Köster Siberis ja kolleegidega Amazonase põlenguid arutades tõdesid nad, et need mõjutavad maailma kliimamuutusi tõenäoliselt vähem kui samal perioodil Siberis põlenud 13 miljonit hektarit metsa.

„Põhjapoolsetel laiuskraadidel, sealhulgas Eestis on piisavalt külm, et süsiniku varud püsiksid häiringute, sealhulgas põlengute puudumise korral puidus ja mullas aastasadu. Temperatuur on siin madal ja lagunemisprotsess väga aeglane. Kui aga mulda ja põhja pool igikeltsa aastatuhandeid talletatud süsinik vabaneb, on kliimamuutusi silmas pidades tegemist väga suure probleemiga,” seletas Köster. „Satelliidipiltidelt on näha, et Siberi põlengutel tekkinud tuhka ja tahma sisaldavad suitsupilved liikusid üles Põhjamerre kohale. Kui see tuhk ja tahm langeb arktilistele aladele maha, muutub sealne jääpind tumedamaks ja hakkab sulama.”

MIKS SIBER PÕLEB?

Paljud Siberi aladel toimuvatest metsapõlengutest on looduslikud ja suurt rolli mängib siin kliima soojenemine. Uurimused on näidanud, et põhjapoolkera arktilised alad soojenevad kiiremini kui muu maailm. Arkt-

KLIIMASOOJENEMISE TAGAJÄRJEL ON TULEVIKUS EESTIS TALVEL VÄHEM LUND, AGA SAJAB ROHKEM VIHMA NING SUURENEB KEVAD- JA SÜGISTORMIDE ARV.

tilistel aladel oleme juba ületanud Pariisi 2015. aasta kliimakonverentsil kokkulepitut piiri, et maailma keskmise temperatuuri tõus pikemas perspektiivis peaks jääma kindlasti alla 2 kraadi ja ideaaltingimustes tuleks panna selle hoidmisele alla 1,5 kraadi.

Kui temperatuur tõuseb, siis sulab lumi kevadel varem ja pikenevad suvised kuivaperioodid, nii ongi metsatulekahjud kerged tekkima.

Kuigi paljud Siberi metsapõlengud on looduslikud, on tihti süüdi ka inimesed.

„Kui käisin suve algul Venemaal välitöödel, siis laevaga mööda Jenissei jõe põhja poole sõites võis näha tohutuid lageraiealasid. Seal toimub hirmus materjali raiskamine. Välja viiakse ainult parima kvaliteediga palk – hinnanguliselt pool materjalist ning palju raiejäätmeid jääb maha kuivama ja mädanema,” kirjeldas Köster.

Raiebrigaadidest maha vedelema jäetud klaaspudelid ja -purgid ongi üks sage metsapõlengute põhjus. Kord juba valla pääsenud tuld on sellisel alal võimatu kustutada, sest läbi kuivanud suur kogus raiejäätmeid tekitab väga intensiivse põlengu, kus temperatuur on nii kõrge, et kustutusvesi lihtsalt aurustub enne, kui leekideni jõuab.

Skandinaavias, mille alla Köster loeb ka Eestit, pole seis metsatulekahjudega nii hull kui Venemaal ja Põhja-Kanadas, kus suvised soojakraadid püstitavad igal aastal rekordeid ja ühes sellega ka metsapõlengute ulatus. Kliima muutub kogu aeg ja kui eeloleval talvel ei peaks Eestis lund maha tulema, ei saa me kindlalt väita, et see on Siberi põlengute tõttu. Aga pikemas perspektiivis on Siberi sellesuvistel põlengutel mõju meie kliimale kindlasti olemas.

„Rääkides kliimamuutustest Eestis, siis ei saa Eesti mitte kunagi Ibiza sarnaseks, kus

enamiku aastast paistab päike,” sõnas Köster. „Kliima muutub eri kohtades erinevalt ja mudelid näitavad, et Eestis küll temperatuur tõuseb, kuid koos sellega ka sademete hulk. Kliimasoojenemise tagajärjel on tulevikus Eestis talvel vähem

lund, aga sajab rohkem vihma ning suureneb kevad- ja sügistormide arv. Metsas kaasnevad sellega omad probleemid: seisame silmitsi tormimurdude ja putukakahjustustega.”

Järjest sagedasemad metsatulekahjud tekitavad ka

meedias suurt huvi. Nii oli Maa Eluga vestlemise järel Köstril ukse taga Kanada dokumentaalfilmi meeskond. „Praegu on nii, et metsa minna suurt jõuagi, kogu aeg pean ajakirjanandusele kommentaare jagama,” muigas mees.

OTSIME SUPERKANGELAST!

AS AEGVIIDU PUIT VAJAB OMA MEESKONDA

ELEKTRIK-AUTOMAATIKUT

Kui sul on erialane ettevalmistus või oled töötanud tootmisettevõttes elektrikuna, siis otsime just SIND!

AS Aegviidu Puit pakub sulle

- stabiilset töökohta ja häid töötingimusi
- konkurentsivõimelist töötasu
- sportimise kompensatsiooni ja ühisüritusi
- täiendõpet
- huvitavat ja mitmekülgset tööd

Kandideerida saab läbi CV Keskuse või saada oma avaldus Raaili.Kiin@nordwood.ee hiljemalt 17. oktoobriks 2019.

